

Borstvoeding in het openbaar ervaringen van ouders

Den Haag,
September 2016

Inleiding

In 2009 heeft het Voedingscentrum het beeldmerk 'Voeden kan hier' gelanceerd. Met dit beeldmerk kunnen openbare gelegenheden zoals horeca, zorginstellingen, buurthuizen, winkels laten zien dat vrouwen ook welkom zijn als zij hun kind de borst willen geven. Doel van het beeldmerk is om het vrouwen makkelijker te maken te voeden buitenshuis. Omdat het beeldmerk inmiddels een aantal jaren bestaat heeft het Voedingscentrum een verkennend onderzoek gedaan onder ouders om inzicht te krijgen in hoe zij borstvoeding geven in het openbaar ervaren, hoe dit eventueel prettiger gemaakt kan worden en welke rol het beeldmerk 'Voeden Kan Hier' hierin speelt of kan spelen.

Methode en werving

Het onderzoek betrof een kwantitatief onderzoek onder jonge ouders aan de hand van een digitale vragenlijst (via Survey Monkey). De vragenlijst bestond uit 15 gesloten vragen, waarbij bij verschillende vragen om een toelichting is gevraagd op het gegeven antwoord, en twee open vragen. Het onderzoek vond plaats in augustus 2016.

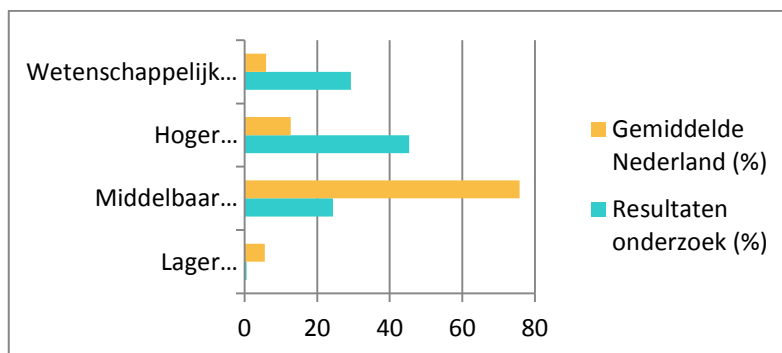
De deelnemers aan het onderzoek zijn geworven via een oproep in de nieuwsbrief Baby van WIJ Special Media en een oproep op de pagina's over borstvoeding op de site van het Voedingscentrum (www.voedingscentrum.nl/borstvoeding).

Resultaten

Respondenten

De vragenlijst is in de periode 2 augustus t/m 31 augustus 2016 door 924 respondenten ingevuld. Hiervan is het merendeel tussen de 30-40 jaar (63%), daaropvolgend 20-30 jaar (33%), ouder dan 40 jaar (4%) met als minst voorkomende leeftijd <20 jaar (slechts 3 respondenten). De hoogst genoten opleiding die het meest voorkomt is hoger beroepsonderwijs (45%), gevolgd door wetenschappelijk onderwijs (29%), middelbaar beroepsonderwijs (23%) en lager (beroeps)onderwijs (<1%). In vergelijking met het gemiddelde onderwijsniveau van Nederlandse vrouwen kent dit onderzoek meer respondenten met een hoger onderwijsniveau ([CBS, 2013](#)).

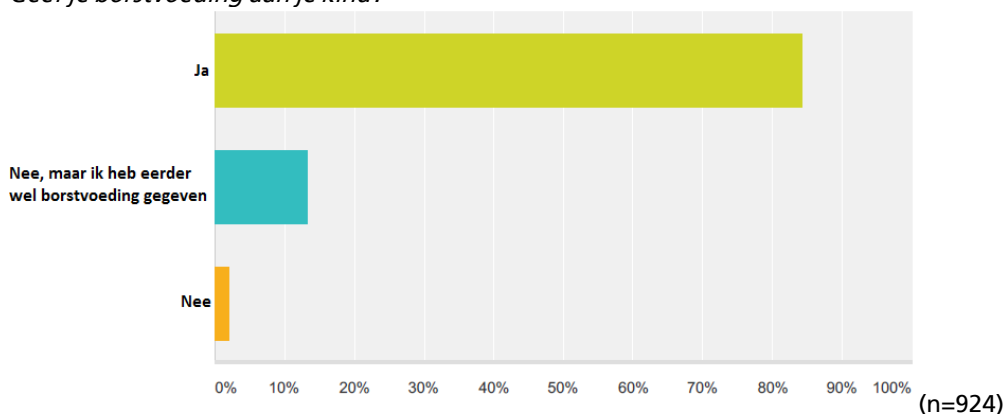

De oververtegenwoordiging van hoger opgeleiden in het onderzoek past bij de uitkomsten van de Peilingen Melkvoeding, waaruit blijkt dat hoger opgeleide moeders vaker borstvoeding geven. Zo startte volgens de Peiling Melkvoeding 2015 91% van de hoog opgeleide vrouwen met borstvoeding, tegen 67% van de lager opgeleide vrouwen.

Acht % van de respondenten blijkt te wonen in een van de 32 borstvoedingsvriendelijke gemeenten (zie bijlage 1).

84% van de respondenten gaf borstvoeding ten tijde van het onderzoek, en 13% heeft dit in het verleden gedaan.

Geef je borstvoeding aan je kind?

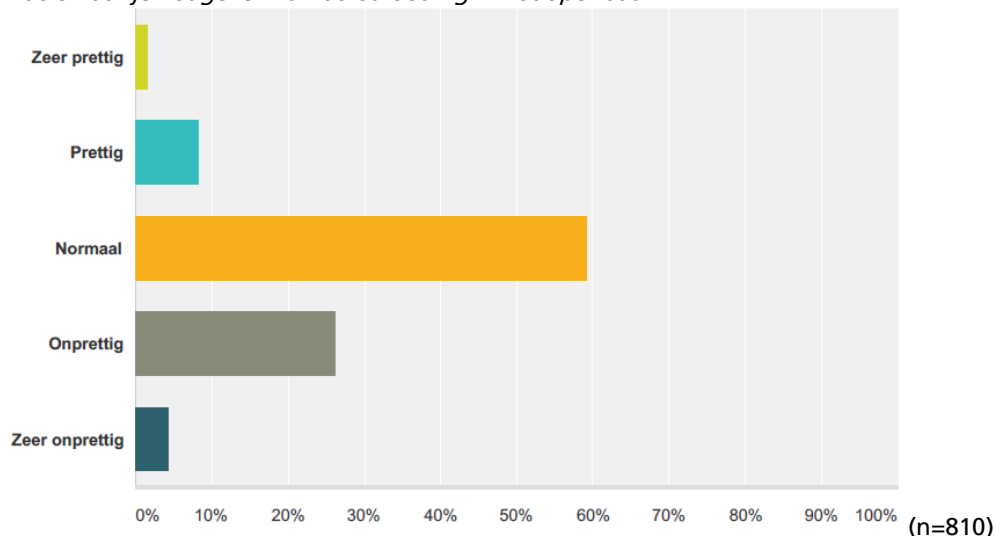

Ervaringen

De meerderheid van de respondenten (59%) vindt het normaal om borstvoeding te geven in het openbaar. Hiervan behoort het grootste deel van de respondenten tot de hoger opgeleiden (hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs).

Ongeveer een derde van de respondenten (31%) geeft aan het als (zeer) onprettig te ervaren om borstvoeding te geven in het openbaar.

Hoe ervaar je het geven van borstvoeding in het openbaar?

Uit de toelichting die de respondenten konden geven op deze vraag komt vooral naar voren dat zij ervaren dat voeden in het openbaar over het algemeen nog niet maatschappelijk geaccepteerd is, er weinig geschikte locaties zijn en het onduidelijk is waar het mag. Ook het verschilt per locatie of het prettig is of niet (café en restaurant worden minder prettig aangeduid dan een kindvriendelijke locatie). Sommige respondenten geven aan dat voeden een intiem moment is dat men niet met iedereen wil delen.

Waar sommige respondenten aangeven zich ongemakkelijk te voelen, beschrijven anderen er totaal geen probleem mee te hebben. Prettige ervaringen die genoemd worden zijn:

- borstvoeding is makkelijk en geeft vrijheid
- complimentjes/ positieve reacties van anderen
- naarmate je vaker borstvoeding geeft gaat het wennen
- een trots gevoel om kindje te voeden

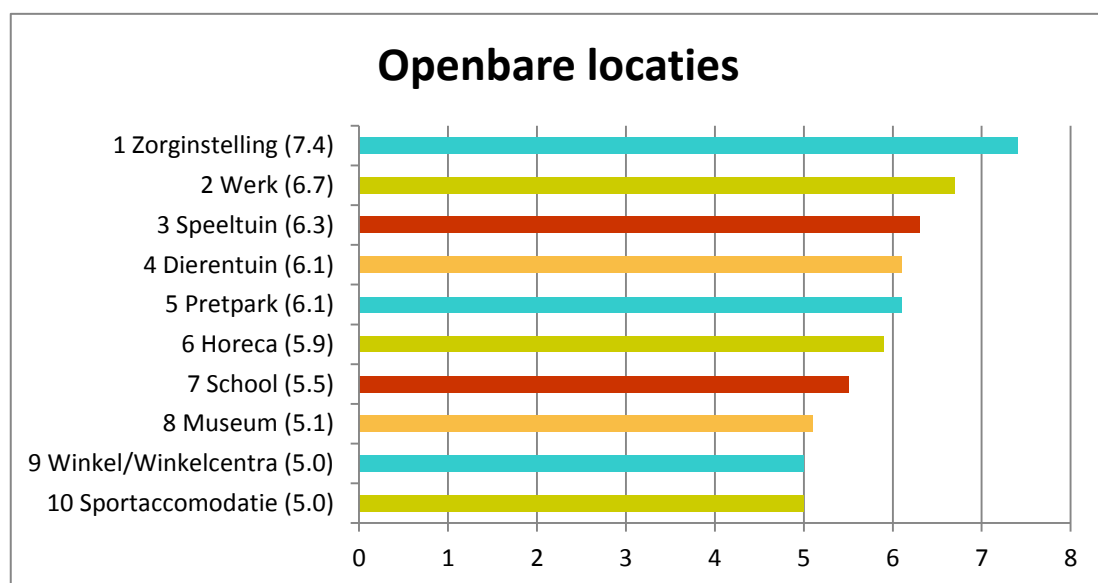
De onprettige ervaringen die de respondenten aangeven, hebben deels betrekking op de omgeving in brede zin (van onhandig zonder comfortabele houding/stoel tot negatieve reacties van mensen die het niet waarderen), het eigen gevoel erbij (het gevoel hebben dat andere mensen het aanstoetgevend vinden, niet prettig om dicht naast anderen te voeden, "mensen kijken naar je borsten") of de reactie van het kind (drukke leidt de baby erg af).

Oplossingen die respondenten zelf hanteren om voeden in het openbaar voor henzelf prettiger maken zijn: een kindvriendelijke locatie opzoeken, vragen om toestemming, een rustig plekje zoeken, afdekken van de baby en borst, focussen op je baby en niet op de omgeving, vooraf kolven of een flesje borstvoeding meenemen, voeden in de auto of in een pashokje en goed plannen en thuis borstvoeding geven.

Locaties

De vraag in hoeverre men zich welkom voelt om de voeden op de aangegeven locaties hebben 810 van de 924 respondenten ingevuld. Uit de cijfers die de respondenten geven aan de locaties ontstaat de volgende top 10 van meest welkom naar minst welkom:

Geen enkele openbare locatie heeft het cijfer 10 ontvangen. Dat zorginstellingen en werk bovenaan staan, is logisch omdat gelet op de gezondheidseffecten van borstvoeding, het geven hiervan vanuit zorginstellingen als consultatiebureaus en ziekenhuizen, ook wordt gestimuleerd. Op grond van de wet zijn werkgevers verplicht om vrouwen gelegenheid te bieden te kolven of voeden op het werk. Toch krijgen ook deze locaties geen 10.

In de toelichtingen geven de respondenten aan dat er weinig geschikte (afgesloten) ruimtes zijn om warm en rustig te voeden en kolfruimtes nog lastiger te vinden zijn. Daarnaast geven respondenten aan dat zij van veel accommodaties de faciliteiten niet kennen (zoals een lekkere stoel) en dat ruimtes ook wel worden gecreëerd in/bij een toilet.

Ook blijkt uit de open antwoorden dat men geen goede ervaringen heeft met grote ruimtes zonder afschermingen, winkelcentra, treinstations, en sportaccommodaties.

Goede ervaringen zijn er wel met kindvriendelijke locaties (dierentuinen, pretparken, scholen), pashokjes in winkels en zorgvoorzieningen.

Men geeft aan wisselende ervaringen te hebben met de horeca waar personeel het soms ongemakkelijk vindt, terwijl er ook vaak juist weer goed wordt meegedacht.

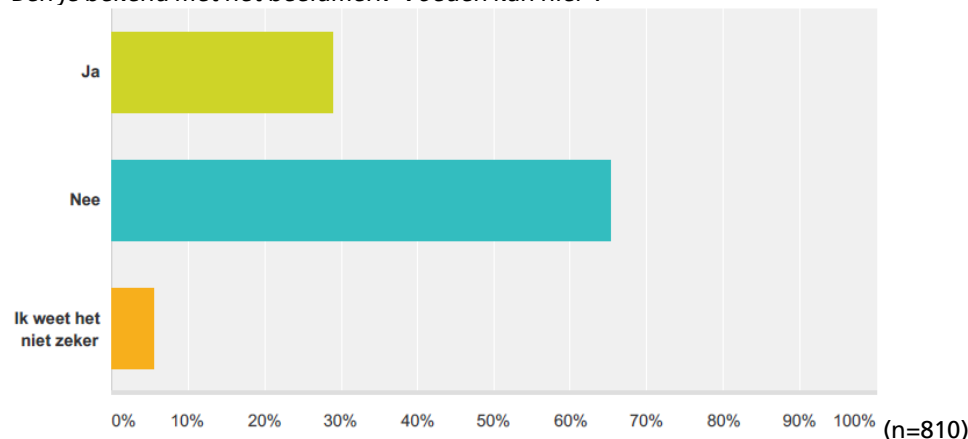

Uit de reacties op de (open) vraag wat de respondenten denken dat deze locaties kunnen verbeteren komen suggesties naar voren als trainen van het personeel hoe ze (beter) kunnen omgaan met vrouwen die borstvoeding geven, bijvoorbeeld door moeders het gevoel geven welkom te zijn, een glas water/voedingskussen en/of prettigere stoel aanbieden of een aparte ruimte met zitplaats en waar mogelijk een verschoningsgelegenheid. Maar ook het beeldmerk zichtbaar plaatsen op een raam/geschikte voedplek, een bordje dat aangeeft waar men kan voeden, een afgeschermd ruimte aanbieden (met planten, een hoekje, enz.), een rustige plek zodat de baby niet afgeleid raakt en duidelijk kenbaar maken aan andere gasten dat het een borstvoedingsvriendelijke locatie is (aangeven op de website, enz.). Andere ideeën zijn om op grote openbare locaties zoals een dierentuin met bewegwijzering aan te geven waar men kan voeden, pashokjes beschikbaar te laten stellen in winkels en om op locaties waar men voor een langere periode is (winkelcentra, dierentuin, speeltuin, enz.) borstvoedingsruimtes aan te bieden. Verder geeft men aan dat het ook wenselijk is dat omstanders borstvoeding geven in het openbaar meer gaan accepteren.

Beeldmerk 'Voeden kan hier'

Van de respondenten geeft 29% aan het beeldmerk 'Voeden kan hier' te kennen. Twee derde van de respondenten kent het beeldmerk niet of weet dit niet zeker (6%).

Ben je bekend met het beeldmerk 'Voeden kan hier'?

Van de respondenten die het beeldmerk kennen of dat niet zeker weten (n=280), heeft 24 % het weleens op een openbare locatie gezien. Hiervan is 44% van de respondenten (n=68) het beeldmerk tegengekomen in een zorginstelling, daaropvolgend in de horeca (40%), in een winkel/winkelcentra (6%), op werk/in een pretpark of in een dierentuin (2%) en het overige percentage heeft het beeldmerk op een andere locatie (6%) zoals een bibliotheek of het gemeentehuis gezien.

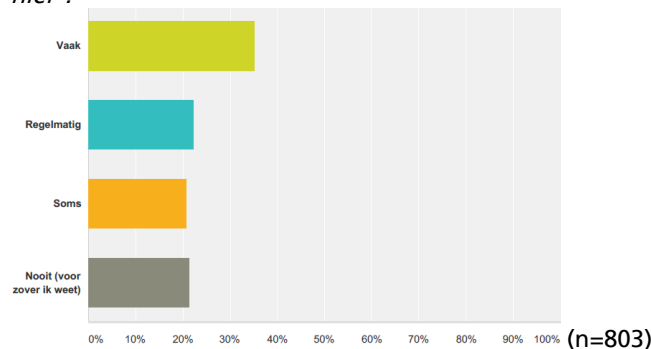
Slechts een klein aantal respondenten (n=32) heeft ook weleens gevoed op een locatie met het beeldmerk. Daarvan is het consultatiebureau het meest voorgekomen, gevolgd door horeca. Sommige respondenten uit deze groep geven aan er niet speciaal op te letten en overal te voeden. Van deze kleine groep respondenten is ruim 70% van mening dat aanwezigheid van het beeldmerk het (een klein beetje) makkelijker maakt om te voeden in het openbaar.

Kanttekening die deze groep bij het beeldmerk plaatst is dat het beeldmerk te klein is en daarmee onvoldoende zichtbaar, vooral voor mensen die er helemaal niet mee bezig zijn. Wel geven deze respondenten aan dat de aanwezigheid van het beeldmerk hen een meer welkom gevoel geeft, het gemakkelijker maakt om te voeden en hen meer vertrouwen geeft vooral bij het eerste kind. Daarnaast vinden zij dat het beeldmerk een duidelijk signaal geeft dat moeders welkom zijn om borstvoeding te geven en dat personeel, evenals andere mensen, ervan op de hoogte zijn waardoor zij minder snel reageren op moeders die borstvoeding geven. Aanvullend hierop wordt aangegeven dat men het belangrijk vindt dat locaties met het beeldmerk een rustig hoekje of eventueel een aparte ruimte aanbieden. Verder geeft men aan behoefte te hebben aan een locatie om te kunnen kolven.

Ongeveer 80% van de respondenten geeft ook op locaties zonder beeldmerk te voeden, waarvan 35% zegt dit vaak te doen.

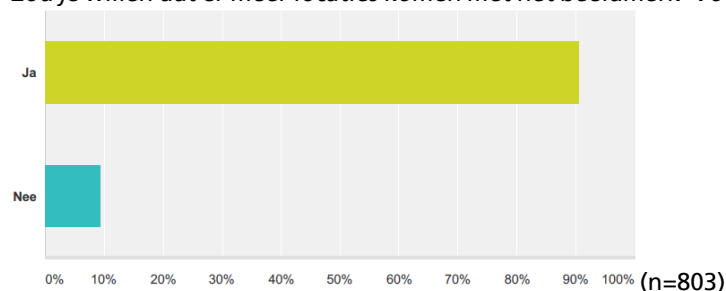
Heb je weleens borstvoeding gegeven op een locatie buitenshuis zonder het beeldmerk 'Voeden Kan hier'?

In de toelichting geven respondenten aan het beeldmerk nog nooit gezien te hebben, niet te kennen of er niet op te letten en gewoon overal te voeden. Locaties buitenshuis waar men zoal heeft gevoed zijn: horeca, zorginstellingen (zoals consultatiebureau, ziekenhuis), kindvriendelijke locaties (speeltuin, attractiepark, dierentuin, babywinkel, zwembad), festival, bibliotheek, Ikea, sportschool, Schiphol, buurthuis, museum, parken, tuincentrum, kerk, auto, trein en afgesloten ruimtes (zoals baby verschoonruimte, toilet, pashokje).

Op de vraag of men zou willen dat er meer locaties met het beeldmerk Voeden kan hier komen, antwoordt de overgrote meerderheid 'ja' (90%).

Zou je willen dat er meer locaties komen met het beeldmerk 'Voeden Kan Hier'?

Suggesties om de maatschappelijke acceptatie van borstvoeding geven in het openbaar te verhogen

Behalve naar ervaringen met voeden in het openbaar en ervaringen met het beeldmerk, is ook gevraagd naar suggesties om de maatschappelijke acceptatie van borstvoeding te verhogen. Ruim de helft van de respondenten heeft deze vraag ingevuld en suggesties aangedragen. Er is een opvallende bereidheid om mee te denken over dit onderwerp.

Suggesties die meermalen zijn genoemd:

- niet alleen moeders die borstvoeding geven voorlichten over (de voordelen van) borstvoeding, maar ook ander publiek (bijvoorbeeld jongeren al vroeg educatie geven)
- personeel meer vertrouwd maken met borstvoeding geven in het openbaar
- borstvoeding geven meer onder de aandacht brengen en de taboe doorbreken door een radio of tv reclame, campagne, slogan, grappige insteek, folders uitdelen, en foto's op billboards. Opgemerkt wordt dat er momenteel wel veel promotie voor flesvoeding is, maar reclame voor borstvoeding zeer beperkt is.
- vergroten zichtbaarheid van het beeldmerk (meer locaties, meer beeldmerken per locatie, toevoegen aan google maps, tripadvisor, enz.)
- rekening houden met anderen door jezelf goed te bedekken

En vooral werd aangegeven dat als meer moeders borstvoeding geven in het openbaar de kans op maatschappelijke acceptatie groter wordt.

Wat kan het Voedingscentrum doen

Voor het Voedingscentrum zien de respondenten werk aan de winkel. Ook op deze vraag komt ruim de helft van de respondenten met suggesties. De respondenten geven aan dat het belangrijk is om goede, eerlijke voorlichting te geven met een neutrale houding en zonder te verheerlijken of te betuttelen. De respondenten adviseren om borstvoeding geven en kolven in het openbaar te promoten met een campagne, via social media, reclamefilmmpjes en adverteren in tijdschriften.

Men oppert hiervoor ambassadeurs in te zetten (bekende vrouw én man), die borstvoeding geven in het openbaar ondersteunen en aanprijzen. Het beeldmerk kan (nog) meer onder de aandacht worden gebracht door meer beeldmerken te verspreiden, het internationale symbool te gebruiken, een folder met informatie in een cadeaupakket voor zwangeren op te nemen of een lijst met borstvoeding vriendelijke locaties beschikbaar stellen op de smartphone. Verder wordt er geadviseerd om lespakketten te maken om jongeren al vroeg voor te lichten over (de voordelen van) borstvoeding.

Conclusie

Hoewel de helft van de respondenten borstvoeding geven in het openbaar als normaal beschouwt, is er een substantiële groep die dit als (zeer) onprettig ervaart. De redenen hiervoor lopen uiteen en hebben te maken met reacties uit de omgeving, beleving van de moeder zelf en het kind.

Er zijn geen locaties die van de respondenten een 10 ontvangen als het gaat om voeden in het openbaar. Het hoogst scoren de locaties waarvan dit ook wel verwacht mag worden, namelijk zorginstellingen en werk. Men geeft onder andere aan meer behoefte te hebben aan een rustige (afgesloten) locatie met een lekkere stoel en verder is er veel vraag naar een geschikte kolfruimte.

De aanwezigheid van het beeldmerk 'Voeden kan hier' geeft moeders die het beeldmerk kennen meer het gevoel dat ze welkom zijn om in het openbaar te voeden. Met name bij het eerste kind zijn moeders hier gevoelig voor. De overgrote meerderheid van de respondenten (90%) geeft aan meer locaties met het beeldmerk te willen. Voor het Voedingscentrum ligt er, mede gelet op de onbekendheid met het beeldmerk die uit het onderzoek naar voren komt, een uitdaging om het beeldmerk bekender en zichtbaarder te maken, zodat er ook meer locaties komen.

Het onderzoek heeft daarnaast veel waardevolle suggesties opgeleverd hoe de maatschappelijke acceptatie van voeden in het openbaar verhoogd kan worden. Veel genoemd is voorlichting over borstvoeding, niet alleen voor ouders, maar breed. Als er meer wordt gevoed in het openbaar, dan vergroot dat ook de maatschappelijke acceptatie: wat je vaak ziet, wordt vanzelf gewoon.

Bijlage 1 Lijst met actuele borstvoedingsvriendelijke gemeente

1. Achtkarspelen
2. Almere
3. Alphen-Chaam
4. Beemster
5. Bergeijk
6. Best
7. Bladel
8. Boekel
9. Boxmeer
10. Buren
11. Cranendonck
12. Ede
13. Eersel
14. Ermelo
15. Geldermalsen
16. Geldrop-Mierlo
17. Heeze-Leende
18. Horst aan de Maas
19. Landerd
20. Lingewaal
21. Maasdriel
22. Middelburg
23. Opmeer
24. Renswoude
25. Scherpenzeel
26. Sint Anthonis
27. Someren
28. Tiel
29. Waalre
30. Westvoorne
31. Wijchen
32. Zaltbommel